

Hazırlayan: Av. Kerem Dikmen

ULUSAL İNSAN HAKLARI MEKANİZMALARI VE BAŞVURU YÖNTEMLERİ KAMU DENETÇİLİĞİ İLE İLGİLİ BİLGİ NOTU

*KAOS GL VE 17 MAYIS DERNEĞİ TARAFINDAN HUKUKİ
DESTEK PROGRAMI KAPSAMINDA HAZIRLANMIŞTIR.

Amaç

Bu bilgi notu, temel insan haklarına erişim için bir ulusal mekanizma olarak işaret edilen kamu denetçiliğine hangi durumlarda ve hangi yöntemle başvurulabileceğine ilişkin bilgi vermek amacıyla kaleme alınmıştır.

Yararlanıcı

Bu bilgi notunun yararlanıcısı LGBTİ+'lardır. Ancak LGBTİ+ olmasa da herkes bu bilgi notunda belirtilen haklara sahiptir.

İçindekiler Tablosu

<i>Kamu Denetçiliğinin Amacı Nedir?</i>	2
<i>Kamu Denetçiliği Hangi Konularda Tavsiyede Bulunabilir?</i>	2
<i>Kamu Denetçiliğine Başvuru Nasıl Yapılır?</i>	3
<i>Kamu Denetçiliğinin Kararları Bağlayıcı Mıdır?</i>	3
<i>Kamu Denetçiliğinin Cinsel Yönelim, Cinsiyet Kimliği veya Cinsiyet Karakteristiği Nedeniyle Hak İhlaline Neden Olan Bir İdari Tasarrufla İlgili Verdiği Bir Karar Var Mıdır?</i>	4

Kamu Denetçiliğinin Amacı Nedir?

Kamu baş denetçiliği, kişiler tarafından yapılan şikayetler üzerine, devlet kurumlarının şikayetçi kişilere dönük işlemlerinde, insan haklarına, hukuka ve hakkaniyete uygun bir uygulamanın gerçekleşip gerçekleşmediğini araştırmak ve gerekirse bu devlet kurumlarına tavsiye vermektir.

Kamu Denetçiliği Hangi Konularda Tavsiyede Bulunabilir?

Yasama yetkisinin kullanımı yani meclisin yapa yapma faaliyeti, yargı kararları ve ordunun askeri nitelikteki faaliyeti dışında kalan her türlü kurum işlemi şikayet edilebilir.

Kamu kurumunun bir işlemi insan haklarına aykırı şekilde yapmasının yanısıra insan haklarına uygun bir işlemi yapmaktan kaçınması da başvuru konusu edilebilir.

Örneğin bir ev kapatma kararı, bir grup polisin devamlı surette belirli bir bölgede "uygulama" yapması, bir doktorun homofobik tutumu, herhangi bir kamu kurumunda çalışan kamu görevlisine cinsel yönelimi nedeniyle yapılan mobbing, sağlık kurumunda hasta kabul biriminde çalışan bir kişinin kayıt yaptıran bir yurttaşın HIV statüsünü kendi rızasına aykırı olarak alenileştirmesi veya statü ile ilgili bilginin ilgisiz sağlık personelinin erişebileceği şekilde tutulması, bir okulda öğretmen veya idareciler tarafından LGBTİ+ öğrencilere dönük psikolojik taciz, üniversite mezunu bir transın kimlikte değişen isim hanesinin diplomasına yansıtılmaması, kamu denetçiliğine yapılacak bir başvurunun konusu olabilir.

Kamu Denetçiliğine Başvuru Nasıl Yapılır?

Kişilerin kamu denetçiliği kurumuna başvurabilmesi için öncelikle şikayet edeceği kuruma başvuruda bulunması gerekir. Başvurunun reddedilmesinden itibaren kişi altı ay içinde kamu denetçiliğine başvurmalıdır.

Örneğin mezun olunan üniversiteden diploma değişikliği talep edilmemişse doğrudan kamu denetçiliğine başvurulamaz, başvurulursa talep reddedilecektir.

Kuruma başvuru zorunluluğu her olayın kendi özelinde değerlendirilmelidir.

Eğer şikayetçi, başvurduğu olay ile ilgili olarak yargı yoluna başvurmuş, örneğin diploma değişiklik talebini reddeden üniversiteye karşı idare mahkemesinde dava açmışsa, kamu denetçiliği şikayeti ele almayacaktır.

Bilindiği gibi kamu kurumlarının kişilerin taleplerini reddetmesi durumunda red işlemine karşı 60 gün içinde iptal davası açılmalıdır. Eğer kişi 60 günlük bu süre içerisinde kamu denetçisine başvurursa, iptal davası açma süresi kendiliğinden durur. Kamu denetçiliğinin verdiği kararın başvurucuya tebliğ edilmesinden sonra bu süre kaldığı yerden işlemeye devam eder.

Kamu denetçiliğine başvuru dilekçe ile yapılmaktadır. Ancak kişiler <https://ebasvuru.ombudsman.gov.tr/> adresini kullanarak elektronik ortamda da başvuru yapabilirler. Bu anlamda başvuru yöntemi diğer yollara göre daha kolaydır.

Kamu Denetçiliğinin Kararları Bağlayıcı Mıdır?

Kamu denetçiliğinin kararları bağlayıcı değildir, tavsiye niteliğindedir. Ancak yaşanan hak ihlalinin merkezi bir devlet kurumunda tartışılır hale gelmesi, uygulama yapan kurumun böylesi bir resmi tavsiyeye muhatap olması, benzer durumlarda belirleyeceği hareket tarzının ne tür sonuçlar doğurabileceği

konusunda fikir vermesi nedeniyle bağlayıcı karar veremese de kamu denetçisine başvuru seçeneği düşünülebilir.

Herhangi bir başvuru harcı ödenmemesi, ret kararı verildiğinde avukatlık ücreti gibi maliyetlere katlanma zorunluluğu bulunmaması, başvurunun altı ay içinde sonlandırılması kuralının bulunması ise diğer yöntemlere göre bu yöntemin olumlu yanlarıdır.

Kamu Denetçiliğinin Cinsel Yönelim, Cinsiyet Kimliği veya Cinsiyet Karakteristiği Nedeniyle Hak İhlaline Neden Olan Bir İdari Tasarrufla İlgili Verdiği Bir Karar Var Mıdır?

Kamu denetçiliğinin her kararı erişime açık değildir, erişime açık kararlara ise <https://kararlar.ombudsman.gov.tr/> linkinden ulaşılabilmektedir.

Cinsel yönelim, cinsiyet kimliği veya cinsiyet karakteristiği kapsamında yapılan bir başvuruya dönük verilmiş bir tavsiye kararı bulunmamaktadır. Kurum, 2020 yılında bu nedenle herhangi bir başvuru almamıştır. Bununla birlikte Kasım 2017’de yapılması planlandıktan sonra Kaymakamlık kararı nedeniyle 2018 Ocak’ında yapılması planlanan ancak süresiz olarak yasaklanan Kuirfest Film Gösterimi, kamu denetçiliğinde başvuru konusu edilmiş, denetçilik başvuru hakkında incelememe kararı vermiştir.

Dolayısıyla kişi bu kuruma başvurmadan önce şu soruları kendisine sormalıdır. Ağır bir ihlal söz konusu mudur? Eğer öyle ise ihlal hala devam etmekte midir? Eğer ağır bir ihlal söz konusu ise ve/veya ihlal devam ediyorsa kuruma başvurmadan doğrudan yargı yoluna başvurulmalıdır. Zira bu kurumun LGBTİ+’lar açısından etkiliği şüphelidir.

Ayrıca Kamu Başdenetçisinin çocuklara dönük çevrimiçi formu vardır. Bunun linki şudur: <https://cocuk.ombudsman.gov.tr/>

Linke tıkladığında Őu uyarı görülecektir.

“Bir çocuk olarak;

-öğrenim gördüğün okulda,

-bindiğın otobüste,

-oynadığın parkta,

-yürüdüğün yolda,

-koruma ve barınma hizmeti aldığın sosyal hizmet kuruluşunda,

-sağlık hizmeti aldığın hastanede

sorunlar mı yaşıyorsun? Toplumun içinde devletin sana sunmakla yükümlü olduğu hizmetlerdeki aksamalardan mağdur mu oldun? Haksızlığa mı uğradığını düşünüyorsun? O ZAMAN DOĞRU YERDESİN

“Beni duyun “demek bazen senin için zor olabilir. Ama eğer bize sorununu iletirsen senin sesin olabilir ve ilgili idarelere ulaşarak sorununu çözmene yardımcı olabiliriz.

Bunun için aşağıdaki linke tıklayarak başvuru formu doldurman yeterli :)”

Yani bu sayılanlar konusunda bir engelle karşılaşan çocuk yukarıdaki linkten sorununu kamu baş denetçisine iletebilir.